

Glasblåsarns barn

En stark och mäktig saga om livets ljus och mörker. Om önskningar, glädje, sorg och skuld bland de människor som finns runt barnen Klas och Klara. Filmen *Glasblåsarns barn* bygger på en bok av Maria Gripe med samma namn.

Åldersrekommendation åk 3–6

En filmhandledning av
Eva Westergren

Filmens handling

Filmen utspelar sig i en liten by i Disberga socken i mitten av artonhundratalet.

I byn får vi möta Albert och Sofia och deras barn Klas och Klara. De lever ett fattigt och arbetsamt liv. Sofia känner sig ofta ensam eftersom Albert mest håller på och gör sina konstfulla glas och ibland glömmes både Sofia och barnen.

I utkanten av byn bor spåkvinnan Flaxa Mildväder. Hon ser hotet och mörkret från Slottet i Önskestad växa fram i sin väv. På en värmarknad där Albert söker sälja sitt glas försvinner plötsligt barnen. De har kidnappats av Härskaren i Önskestad som en gåva till Härskarinnan. När barnen passerar Glömminneån som skiljer Önskestad från byn minns de inte längre sina tidigare liv.

I Slottet i Önskestad möts de av en värld av rikedom och överflöd. Där finns stora vackra salar och tjänstefolk som lyder minsta vink. Där blir Klas och Klara Härskarinnans ägodelar. De får spatsera i spegelsalen tyst på tå på bestämda tider. Härskaren uppfyller alla önskningar och barnen får allt de pekar på. Bara de säger tack och inte är till besvär. När de inte uppför sig som Härskaren tänkt sig blir de utsatta för den grymma barnjungfrun Nanas uppfostran. Hon plågar dem både fysiskt och psykiskt och Klas och Klara är nära att gå under. Men Flaxa Mildväder som anar vad som håller på att hända beger sig till slottet. Med hjälp av sin korp Kloke lyckas hon med magiska krafter besegra Nana. Tillsammans med Flaxa kan barnen återvända hem till Albert och Sofia.

Klara och Klas i Härskarens slott i Önskestad.

Fantasi och verklighet i sagans värld

I sagan möter vi den klassiska kampen mellan gott och ont.

Sagan ger oss kunskaper och insikter och berättar om svårigheter och dilemman som vi ställs inför i avgörande skeden i våra liv. Den berättar inte bara i yttre handling utan skildrar också vad som sker på ett inre plan hos de olika personerna.

I sagan möter vi ofta två olika världar. Den ena är fylld av logiskt tänkande och praktiskt handlande. I den andra härskar drömmarna och fantasierna som uttryck för mänskliga behov och brister. I sagan möts de olika världarna och gränsen mellan fantasi och verklighet suddas ut.

I *Glasblåsarns barn* finns de två världarna gestaltade, dels i den lilla byn där

Glasblåsarn och hans familj lever sitt vardagsliv, dels i slottet i Önskestad, som är en förvriden spegel, en hotfull och farlig fantasivärld, där familjens livsproblem gestaltas.

I gränslandet mellan de två världarna finns Flaxa Mildväder och korpen Kloke som har förmågan att se in i båda världarna och Glömminneån som skiljer de bägge världarna åt.

I Alberts och Sofias fattiga vardag finns drömmen om ett annat liv. Albert ägnar allt intresse åt sin glaskonst och deltar inte i familjens vardagsbestyr. Sofia är mycket ensam och vill att Albert skall ha mer tid för henne och barnen. Hon blir missmodig och missnöjd. En dag säger hon till Albert "barnen, de är ju mest till besvär". Något som hon genast djupt ångrar.

Albert försöker sälja sitt glas på

marknaden men ingen vill ha hans vackra vaser. Då uppenbarar sig en rik man och köper nästan allt hans glas och Albert får mer pengar än någonsin förr. I sitt överdåd köper han Sofia en ring och Sofia börjar genast önska att hon var rik och kunde köpa kläder av siden till barnen.

Ringens blir en symbol för de farliga önsknings och tankar som Sofia bär på. Genom ringen får hon kontakt med mörka världar som ger henne mardrömmar och ångest. I starka bilder skildras hur mörkret närmar sig byn och till slut erövrar glasblåsarnas familj.

★ Beskriv hur vi i filmens inledning får kontakt med det hot som kommer från Önskestad. Vem är det som berättar? Vad finns i Flaxas väv? Vad symboliserar det svarta ekipaget, som drar genom byn? Vilka egenskaper har ringen? Vad säger korpen Kloke när han försöker varna barnen med sitt skrik? Hur märks hotet när barnen skall sälja vitsippor?

Sagan får oss att fundera över de krav som livet ställer på oss och över de egenskaper och sidor hos oss själva vi behöver se för att kunna möta de svårigheter som livet ställer oss inför.

★ Fundera över vilka egenskaper Albert och Sofia har i början och om de förändras under filmens gång. Hur ser deras drömmar ut? Hur skulle de vilja leva? Varför är de missnöjda? Varför kan de inte förhindra att barnen försvinner? Varför kan inte ens Flaxa göra något? Vad är det som krävs för att Albert och Sofia till slut skall få igen sina barn?

Slottet i Önskestad dit Klas och Klara förs är en stiliserad värld som förtydligar de brister och behov som finns hos Albert och Sofia, Klas och Klara. Filmens starka bildspråk ger oss upplevelser av hur livet kan te sig när materiell rikedom blir till tomhet och övergivenhet som tar över livskänslan. En plats där man som barn till slut blir osynlig. Vad är egentligen lycka och vad betyder pengar och framgång när man förlorat sina barn? – är frågor som sagan ställer.

★ Försök göra bilder av de "livsrum" som finns i byn och på slottet.

Hur ser livet ut? Var är man trygg och var är man rädd? Var är man glad eller sorgsen? Beskriv stugan, glashyttan, skogen och marknaden i byn och barnkammaren, salongerna och spegelsalen i slottet. Vad skiljer livet i byn från livet i Önskestad?

Den starka magiska kraft som finns i Klokes nattöga, som sedan förs över till ringen är en viktig ingrediens för att kunna besegra ondskan. När Sofia ger ringen med nattögat till Flaxa får hon den styrka hon behöver för att kunna möta Nana.

★ Vad är det för hemlig kraft som finns i nattögat? Vad är det som både Sofia och Kloke måste kunna se med hjälp av ögat?

Den magiska kraft som finns i filmen, är det bara fantasier eller kan det finnas övernaturliga krafter som vi inte ser? Finns det människor som ser mer än andra?

De båda världarna, byn och Önskestad skiljs åt av Glömminneån, och barnen kommer inte ihåg sitt tidigare liv när de passerat den.

När Klas och Klara befrias av Flaxa och återvänder hem är det som om ingenting hänt, som om tiden stått still. Fantasi och verklighet blir till ett och framtiden och det förflutna smälter samman.

Sagan sätter våra inre liv i rörelse och tar oss med till en fantasivärld och leder oss tillbaka till våra verkliga liv med nya insikter.

★ Vad har hänt under resan? Vad har förändrats? Vilka värden i livet är det som sagan berättar om? Vad är lycka? Vad är viktigast i livet? Försök att rangordna.

Vad berättar *Glasblåsarns barn* om som vi kan ha användning för i vår egen tid? I våra egna liv?

Barn blir vad man gör dem till

Hur skall vuxna vara mot barn för att de skall bli modiga, solidariska och godhjärtade? Hur blir man en bra förälder?

Den tanke som Sofia formulerar i orden "barnen, de är ju mest till besvär" gestaltas på slottet som att barnens personligheter successivt utplånas. De blir stumma, men deras känslor tar sig andra uttryck. Klas kräks upp blåbärspajen och krossar glas om nätterna. Härskaren och Härskarinnans oförmåga att förstå sig på barn får dem att anställa en barnjungfru som skall uppfostra barnen på rätt sätt.

★ Vad går egentligen Nanas barnuppfostran ut på?

Försök att ge ord åt det som Klas och Klara känner på slottet. Skriv ett personligt brev från Klas och Klara till klassen där de berättar hur de har det. Fundera kring vilka råd ni skulle vilja ge till Albert och Sofia som föräldrar.

Till Härskaren och Härskarinnan? Vad var bra eller dåligt för Klas och Klara i de båda hemmen? Vad saknades?

"Barn blir vad man gör dem till" säger Flaxa när Nana står med Klas och Klara som förvandlats till krukor. Vad menar hon med det?

Ett hus fyllt av förtvivlan

Filmen *Glasblåsarns barn* berättar om relationer i en familj och om de yttre och inre hot och påfrestningar som den utsätts för. Albert och Sofia, Klas och Klara är beroende av varandra och av att bli sedda. Men Alberts och Sofias oförmåga att se detta gör att barnen försvinner och nästan går under innan Sofia till sist kommer till insikt om vad hon måste göra. Filmen hjälper oss att blicka inåt.

★ Vilka är egentligen de olika personerna i filmen? Vad är det som saknas i relationen mellan Albert och Sofia? Varför kan de inte prata med varandra om den oro de känner? Varför är Sofia så ofta ledsen redan innan barnen försvinner?

Den tomhet och förtvivlan som finns i Glasblåsarnas hus och som syns i Alberts och Sofias ansikten finns också gestaltad i slottet i Önskestad. Vad döljer sig bakom Härskarinnans hårda mask? Varför vill hon inte önska något längre? Varför kräver Härskaren så många tack?

Albert och Sofia bär på hemligheter. När de drabbas av ångest och missmod kan de inte berätta om sina känslor för varandra. Härskaren och Härskarinnan lever också i sina roller. De säger inte vad de egentligen vill. Därför är de ständigt olyckliga.

★ Spela upp någon scen ur filmen med Albert och Sofia och Härskaren och Härskarinnan och försök sen ge ord åt vad de verkligen känner.

Finns det några likheter mellan de båda paren?

Medan Flaxa är en person som försöker vägleda människor att själva hitta rätt i livet är Nana en person som förtrycker och utplånar alla viljor och tankar. De är två dynamiska och starka personligheter som står mot varandra och som med sin kraft påverkar de människor de kommer i kontakt med. Under Flaxas inverkan hittar Härskaren och Härskarinnan själva en öppning i sin relation.

★ Beskriv vad som händer i scenen där Härskarinnan önskar sig törnskoppor men Härskaren inte kan hitta några? Vad händer när Härskaren och Härskarinnan ser hur Klas och Klara

förvandlas till krukor i Nanas hårda nypor?

★ Flaxa och Nana är systrar. Hur har de kunnat bli så olika? Hur ser deras relation ut? Vem är stark och vem är svag? Hur använder de sin kraft? Gör porträtt av Albert och Sofia, Härskaren och Härskarinnan, Nana och Flaxa. Hur ser utsidan ut och hur ser de ut inuti?

Flaxa och Nana har var sin följeslagare; Korpen Kloke och kakaduan Mimmi. Vad har Flaxa och Nana för relation till sina fåglar? Berättar fåglarna något om hur Flaxa och Nana är som personer?

Livets ljus och mörker. Om önskingar, sorg och skuld

Albert och Sofia önskar ibland att livet var annorlunda. Att de var rika så att barnen kunde få det bättre. Ibland är de missnöjda och missmodiga. Albert tycker inte att någon ser skönheten i hans glas. Sofia upplever att Albert har så lite tid för henne och barnen. De kan inte leva i nuet och inser inte hur skört livet är.

När barnen försvinner känner både Albert och Sofia sin skuld i det som hänt. Sofia tänker på att hon sagt att barnen var till besvär. Albert ångrar att han inte tog Flaxas spådom på tillräckligt allvar. Den sorg och skuld som de känner kan de inte dela utan de sluter sig helt om sina känslor. Tomheten efter barnen ger dem insikter om att materiell rikedom ingenting betyder när man förlorat sina barn.

★ På vilket sätt uttrycker Albert och Sofia sin sorg när Klas och Klara försvinner? Vad känner Sofia när alla är ute och letar efter barnen? Vad känner Albert när han krossar allt sitt glas? Hade Albert och Sofia kunnat hjälpa varandra mer i sin sorg? Varför vill alla plötsligt köpa de nya glasen som Albert gör? Vilka känslor finns i dem? Hur känns det när någon försvinner spärlost som Klas och Klara? Vad är det som får Sofia att tro att barnen fortfarande lever?

Först när Sofia kommer ihåg ringen och tar kontakt med Flaxa släpper något av den skuld hon känner. Hon kan dela med sig till någon som vet hur det känns. Som kan se det mörka som finns i henne. Kloke behöver sitt nattöga för att kunna se ordentligt. Flaxa behöver den svarta ullen i sin väv. Ur Alberts tårar formas det vack-

raste glas. Här finns insikten om att liv och död existerar sida vid sida och att människan måste våga se även de mörka sidorna hos sig själv för att bli hel. Kraften i livet kan också hämtas ur det svarta, det är inte sällan via svårigheter som vi växer som människor.

★ Arbeta med bildteman kring sorg/glädje, ljus/mörker. Försök hitta starka scener ur filmen och gör en skiss, en scenografi som låter känslorna komma fram. Försök också fundera över ljud/musik som finns i filmen eller som ni själva skulle vilja använda för att förstärka den känsla som finns i bilden. Berätta för varandra om era bilder.

Bok och film

Ett centralt tema i Maria Gripes böcker är sökandet efter en identitet där barnets möjlighet att hävda sin egen vilja är en viktig förutsättning. I hennes berättelser existerar det magiska bredvid det vardagliga. De roller som personerna i hennes berättelser spelar, fördjupas efter hand till att omfatta hela människan där även de mörka sidorna hos personerna kommer fram. Det som förlöser personerna är ofta kontakten med det omedvetna, skildrat som en dröm eller en fantasi med magiska undertoner.

I filmen finns det magiska och det vardagliga, ljuset och mörkret, sida vid sida hela tiden. Genom den dramatiska och suggestiva scenografin förstärks de inre känslorna. Flaxa blir vår vägledare, som berättar sagan för oss men också tolkar den åt oss. Redan i filmens inledning visar hon det svarta hotet som kommer från Önskestad. Där finns ett starkt dramatiskt förebud som får oss att se idyllen i byn med andra ögon. Korpen Klokes nattöga, vishetens brunn och ringen blir magiska titthål in i mörkrets värld. Dessa är starka bilder att fantisera vidare kring. I filmen finns många bilder som utan ord uttrycker känslor och som ger oss samma ledtrådar till människornas inre som orden gör i boken. Tårarna blir till glas. Klokes öga har samma infattning som ringen. Blodet rinner från ringen. Den svarta virveln i vishetens brunn. Nanas ögon blir vita. Barnen förvandlas till krukor. Skriket spräcker alla speglar och fönster.

Mot den realistiska, vardagsnära skildringen av byn står den surrealistiska skildringen av slottet. Annorlunda kroppsspråk, olika sätt att tala till varandra förstärker skillnaden mellan världarna. Det är två skilda

bildrum som finns intill varandra hela tiden. Ibland tränger ett rop igenom, som när Klara ropar på mor. Och Kloke nästan flyger rakt genom filmduken från den ena världen till den andra. Det är bildmagi!

★ Försök hitta starka bilder/scener i filmen, gärna utan ord och leta upp motsvarande text i boken och jämför!

Boken är indelad i tre delar med inledande citat:

"Om man icke vet sitt öde i förväg kan man leva med sorglöst sinne", "Den vet ej, som intet vet, att månen blir villad av välgång; den ene är rik, den andre fattig, lägg honom det ej till last", "...faller det sig så att du får som du vill, går det som ödet har ärnat."

Fundera över citaten och om de på något sätt finns med i filmens berättelse.

PRODUKTIONSUPPGIFTER

Sverige, Norge, Danmark 1998

Manus: Anders Grönros efter en bok av Maria Gripe

Regi: Anders Grönros

Foto: Philip Ogaard

Scenografi: Jan-Olov Ågren

Klippning: Thomas Holewa, Eddie Axberg

Musik: Johan Söderqvist

I ROLLERNA

Sofia – Pernilla August

Albert – Stellan Skarsgård

Flaxa – Lena Granhagen

Härskarinnan – Elin Klinga

Härskaren – Tommy Berggren

Klara – Jasmine Heikura

Klas – Oliver Peldius

Nana – Ann-Cathrin Palme

TEKNISKA UPPGIFTER

Format: 1:1, 85

Speltid: 100 minuter

Ljudsystem: Dolby Stereo

Censur: från 7 år

Svensk premiär: 27.2.1998

DISTRIBUTION

Sonet Film, Box 20105, 161 02

BROMMA Tel 08-799 69 00, fax 08-28 58 34

